

EVACUATIE VAN BEDREIGDEN

Eenzelfde effect deed zich in Indië voor. Onder de Ambonnesen en de andere militairen van het Knil waren velen wier verwanten of vrienden om het leven waren gebracht – dezulken dorstten naar wraak, ergerden zich mateloos aan het terughoudende optreden van de Britten en wezen het even terughoudende beleid van van Mook (waarover straks meer) af. Van Mook evenwel besepte terdege dat die terughoudendheid al daarom geboden was, omdat scherp optreden de levens van de Nederlanders en Indische Nederlanders die op Republikeins gebied gevangen zaten of feitelijk geïnterneerd waren, in gevaar zou brengen.¹ Deze mensen moesten in veiligheid gebracht worden. Daarmee waren Soekarno en Sjahrir het eens. Zij hadden nauwelijks greep op de *pemoeda*-groepen – wat zij wèl konden doen was bevorderen dat diegenen, wier aanwezigheid op Republikeins territorium die groepen tot hernieuwde *Bersiap*-acties kon verleiden, dat territorium verlieten.

Inderdaad, begin '46 kreeg de *Rapwi* verlot, een begin te maken met de evacuatie van Nederlanders en Indische Nederlanders uit het gebied van de Republiek. Voor midden mei '46 waren er (van begin april af door *Amacab*) ruim twaalfhonderd naar Batavia overgebracht waar het gouvernement een Centraal Evacuatiebureau had opgericht, en in de twee-een-halve maand die daarop volgden, nog eens ca. twintigduizend. Er werd daartoe, voorzover het transporten uit Midden- en Oost-Java betrof, gebruik gemaakt van vliegtuigen die, de protesten van de *pemoeda*-groepen ten spijt, verlot kregen om in de Republiek op vliegvelden te landen. In augustus en september '46 stonden de evacuaties stil, vermoedelijk omdat de Republikeinse autoriteiten wilden afwachten hoe zich het contact met de tot onderhandelen bevoegde Commissie-Generaal zou ontwikkelen die uit Nederland was gearriveerd. Dat contact verliep goed. Eind september werden de evacuaties dan ook hervat en vervolgens werden tot midden '47 nog eens ca. zestienduizend Indische Nederlanders alsook ca. tienduizend Chinezen naar Batavia geëvacueerd, de meesten in geblindeerde treinen. Daarenboven waren er vele familieleden van in het Knil dienende Ambonnesen, Menadonezen en Timorezen die op eigen gelegenheid naar de Nederlandse enclaves op weg gingen – alleen al in de drie maanden maart, april en mei '47 (cijfers voor andere maanden ontbreken) kwamen er ca. drieduizend aan.

Niet al die geëvacueerden hadden het, toen eenmaal de furie van de

¹ Op Midden- en Oost-Java waren hier en daar ook de protestantse en katholieke Indonesiërs geïnterneerd.